

CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ

SEKRETARIAT 629 - 35 - 69, 628 - 37 - 04
ZESPÓŁ REALIZACJI
BADAŃ 621 - 07 - 57, 628 - 90 - 17
INTERNET: <http://www.cbos.pl>

UL. ŻURAWIA 4A, SKR. PT.24
00 - 503 W A R S Z A W A
TELEFAX 629 - 40 - 89
E-mail: sekretariat@cbos.pl

BS/123/101/93

PODATKI A BUDŻET

KOMUNIKAT Z BADAŃ

WARSZAWA, SIERPIEŃ 1993

PRZEDRUK MATERIAŁÓW CBOS W CAŁOŚCI LUB W CZĘŚCI ORAZ WYKORZYSTANIE DANYCH EMPIRYCZNYCH
JEST DOZWOLONE WYŁĄCZNIE Z PODANIEM ŹRÓDŁA

W krajach demokratycznych o rozwiniętej gospodarce rynkowej płacenie podatków jest jednym z konstytutywnych elementów świadomości obywatelskiej. Obywatel jest wychowywany w przekonaniu, że państwo i instytucje państwowe utrzymywane są z jego własnych pieniędzy. Stąd naturalne założenie, że środki pochodzące z podatków będą wydawane w sposób właściwy. Postawiony publicznie i uzasadniony zarzut złego wydatkowania "pieniędzy podatnika", nawet jeśli dotyczy tylko małej sumy, ma siłę polityczną zdolną złamać karierę nawet najbardziej zasłużonego polityka.

W naszym kraju, wśród pokoleń wychowanych w realnym socjalizmie, świadomość tego rodzaju zależności wydaje się jeszcze nikła. W ostatnim badaniu CBOS¹ 16% ankietowanych stwierdziło, że w Polsce podatki w ogóle nie są potrzebne².

W pytaniu otwartym zapytaliśmy respondentów, na co, ich zdaniem, są przeznaczane pieniądze podatników w naszym kraju. Większość badanych uznała, że są one głównie wydawane na utrzymanie sfery budżetowej.

Prawie 9% respondentów określiło sposób wydatkowania tych pieniędzy negatywnie - jak się wydaje chcąc przede wszystkim zademonstrować swój negatywny stosunek do władzy - mówiono o przeznaczeniu pieniędzy podatników na "ich pensje" (ministrów, posłów) i na "własne potrzeby" rządu. Najczęściej taką opinię podzielają prywatni przedsiębiorcy, uczniowie i studenci, robotnicy niewykwalifikowani oraz mieszkańcy regionu wschodniego.

Ponad 25% ogółu ankietowanych używało określeń znaczeniowo neutralnych, mówiąc o konieczności utrzymywania administracji państwowej, rządu, Sejmu itd., a 20% twierdziło, że pieniądze podatników są przeznaczane przede wszystkim na utrzymanie państwa.

¹ Badanie "Opinie o podatku od dochodów indywidualnych za rok 1992" przeprowadzono w dniach 28 maja - 2 czerwca '93 na 1035-osobowej reprezentatywnej próbie losowej dorosłych mieszkańców Polski.

² Szerzej na ten temat zob. komunikat z badań CBOS "Obywatel i podatki" - sierpień '93.

Wśród konkretnych dziedzin finansowanych ze środków budżetowych najczęściej wymieniano wydatki na oświatę i naukę (32%), służbę zdrowia (30%), na obronność i bezpieczeństwo publiczne (11%). Tylko nieliczni twierdzili, że pieniądze podatnika są przeznaczane na emerytury, renty (3%) oraz na infrastrukturę i komunikację (5%).

O tym, że ze środków tych jest finansowana oświata i służba zdrowia najbardziej są przekonani rolnicy, choć jednocześnie również oni najczęściej spośród wszystkich grup mówili o złym wydatkowaniu budżetowych funduszy³. Natomiast robotnicy niewykwalifikowani są najmniej pewni tego, że pieniądze z budżetu przeznacza się na ochronę zdrowia i oświatę, a najczęściej spośród wszystkich grup stwierdzali, iż są one wydawane na "własne potrzeby rządu".

Zdaniem 6% ankietowanych zwykły obywatel i tak nie ma szans dowiedzieć się, na co naprawdę przeznacza się te pieniądze, a 15% nie potrafiło sprecyzować opinii w tej kwestii.

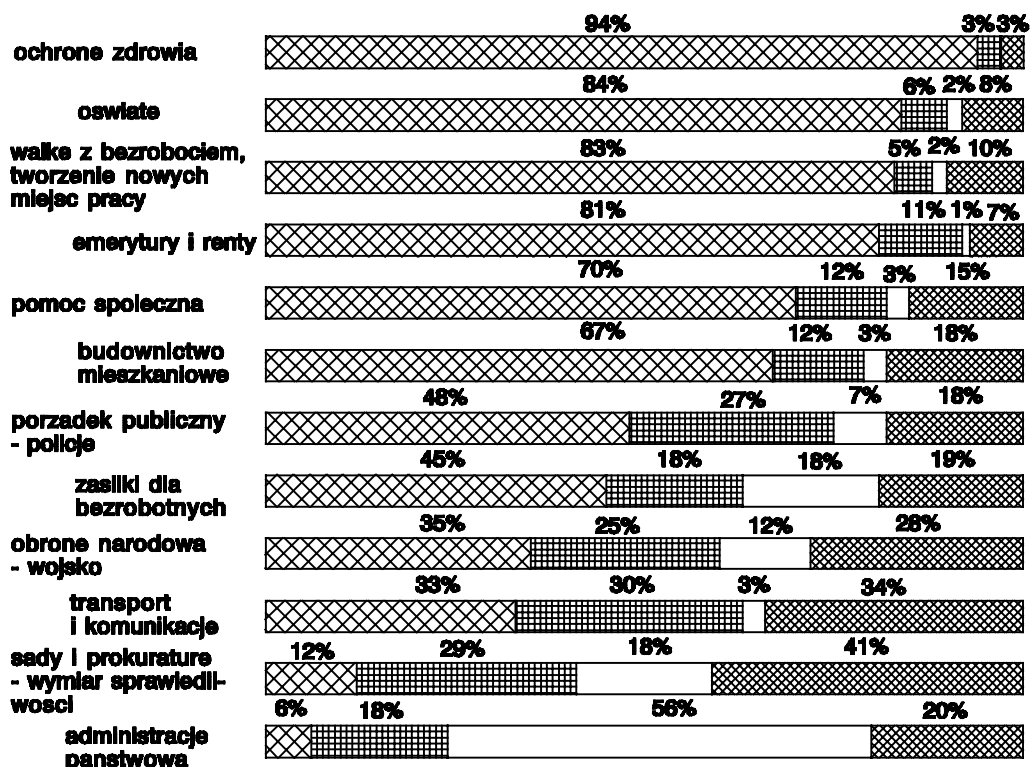
Takiemu wyobrażeniu podziału wydatków budżetowych towarzyszy przekonanie, że wielkość i struktura tych wydatków nie są odpowiednie w stosunku do potrzeb respondentów.

Ankietowani stwierdzali, że większość wymienionych dziedzin jest niedofinansowana. Jedynie poziom wydatków na administrację państwową zdaniem ponad połowy ankietowanych jest zbyt wysoki (rys. 1). Zaznaczmy, że jednocześnie zdecydowana większość respondentów (76%) uważa, że obecne podatki są za wysokie.

W ocenie społecznej najbardziej dotkliwy jest brak pieniędzy na służbę zdrowia. Niewystarczający jest również obecny poziom wydatków na oświatę oraz na przeciwdziałanie bezrobociu. Postulowano także zwiększenie funduszy przeznaczanych na emerytury i renty. Ponad połowa ankietowanych wskazała jeszcze pomoc społeczną i budownictwo mieszkaniowe jako te dziedziny, na które rząd wydatkuje zbyt mało pieniędzy. Nieco rzadziej mówiono o niedostatku środków przeznaczanych na utrzymanie bezpieczeństwa publicznego i zasiłki dla bezrobotnych.

³ Zob. tabele aneksowe.

RYS. 1. CZY UWAŻA PAN(I), ŻE RZĄD WYDAJE ZA DUŻO,
ILE NALEŻY CZY TEŻ ZA MAŁO NA:

za mało
 tyle, ile należy
 za dużo
 Trudno powiedzieć

W kwestii wydatków na obronność oraz komunikację opinie są bardziej podzielone - zbliżony odsetek ankietowanych mówił, że rząd wydaje za dużo na te dziedziny, jak i że wystarczająco. Ciekawe jest to, że duży autorytet, jakim cieszy się wojsko w społeczeństwie nie znajduje odzwierciedlenia w przekonaniu o konieczności podnoszenia jego budżetu.

Respondentom najtrudniej przychodziło ocenić wydatki przeznaczane na sądownictwo i prokuraturę - prawie połowa (41%) nie potrafiła sprecyzować zdania na ten temat.

Zauważmy, że największe braki finansowe dostrzeżono w tych dziedzinach, które potencjalnie dotyczą największej liczby ludzi - w służbie zdrowia, oświacie, ubezpieczeniach społecznych. Można przypuszczać, że pieniędzy jest zbyt mało na wszystko, ale tam, gdzie najwięcej osób jest bezpośrednio zainteresowanych, ten brak funduszy uwidocznia się w sposób

szczególny. Zapewne można to także wiązać z dominującym wśród respondentów przekonaniem, że w mniejszym stopniu korzystają z usług publicznych finansowanych z budżetu, niż płacą w formie podatków na ich utrzymanie (59% wskazań).

O niedostatecznych nakładach na budownictwo mieszkaniowe i pomoc społeczną najrzadziej mówili prywatni przedsiębiorcy. W kwestii zasiłków dla bezrobotnych blisko połowa reprezentantów tej grupy stwierdziła, że są one w tej chwili za duże, gdy tymczasem 80% bezrobotnych uważa, że na zasiłki przeznacza się zbyt mało pieniędzy. Natomiast częściej niż inni optowaliby za zwiększeniem wydatków podnoszących poziom usług medycznych, chroniących słusznie nabyte prawa (emerytury) oraz na to, co decyduje o przyszłości - oświatę i naukę.

Zatem wszyscy chcieliby zwiększenia wydatków budżetowych tak, by poprawić funkcjonowanie poszczególnych dziedzin życia społecznego. Ale jak tego dokonać? Jakie powinny być źródła tych dodatkowych funduszy?

		CBOS
S r ó ne sposoby na polepszenie usług publicznych, takich jak słu ba zdrowia, szkolnictwo, pomoc dla bezrobotnych itp. Które z poni szych rozwi za uwa a Pan(i) za najlepsze, najskuteczniejsze?		
Zwiększenie wysokości podatków płaconych przez obywateli		1%
Zreformowanie i uzdrowienie działalności instytucji świadczących usługi publiczne bez zwiększania wysokości podatków		55%
Spowodowanie, aby państwo, lepiej, bardziej skutecznie ściągało należne mu podatki		32%
Trudno powiedzieć		12%

Większość Polaków uważa, że można polepszyć poziom usług publicznych, ale nie kosztem zwiększania obciążeń podatkowych, które i tak są oceniane jako zbyt duże⁴. Podzielany jest też pogląd, że większość instytucji zajmujących się działalnością usługową w sferze publicznej jest źle zorganizowana i tu znajdują się największe możliwości poprawy poziomu usług. Przekonanie o złej organizacji instytucji świadczących usługi publiczne dodatkowo wzmacnia zła opinia o mechanizmie ich finansowania - 76% ankietowanych uważa, że pieniądze z podatków są marnotrawione przez dysponujące nimi agendy rządowe.

Zastanawiające jest - zwłaszcza w świetle przekonania, iż większość Polaków oszukuje urzędy podatkowe (82% wskazań) - że tylko jedna trzecia respondentów opowiadała się za skuteczniejszym ściąganiem należnych podatków, co przecież mogłoby poprawić stan budżetu. Być może ludzie nie wierzą w skuteczność tego rodzaju przedsięwzięcia. Albo też, co prawdopodobniejsze, wiele osób nie jest zainteresowanych skuteczniejszym ściąganiem podatków - wskazywałyby na to rozkład odpowiedzi w grupach społeczno-zawodowych. Najrzadziej za skuteczniejszym ściąganiem podatków przez państwo opowiadali się robotnicy niewykwalifikowani oraz potencjalnie najwięksi płatnicy: pracownicy fizyczno-umysłowi (handel) i prywatni przedsiębiorcy.

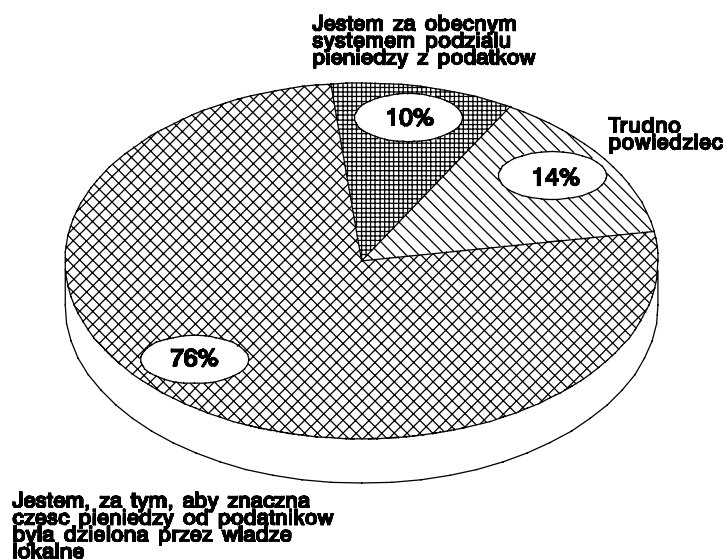
Za lepszym niż dotychczas ściąganiem podatków częściej niż inni opowiadali się zwolennicy zwiększenia wydatków na zasiłki dla bezrobotnych, opiekę społeczną i oświatę. Jest to zrozumiałe, ponieważ reprezentanci tej grupy (bezrobotni, uczniowie i studenci oraz emeryci i renciści) najczęściej podkreślali, że te dziedziny są niedofinansowane.

Wskazując sposoby podnoszenia poziomu usług publicznych najczęściej wybierano opcję najmniej wymagającą od obywatela, a najbardziej obciążającą instytucje. Ważne jest to, że w społeczeństwie wciąż nie ma poczucia, iż wprowadzane reformy usprawniły pracę instytucji świadczących usługi publiczne.

Jeśli większość respondentów tak źle ocenia podział funduszy budżetowych, to może słuszniejszy byłby inny sposób ich dzielenia np. na poziomie lokalnym (rys. 2).

⁴ Szerzej na temat podatków zob. komunikat z badań CBOS "Obywatel i podatki", sierpień '93.

RYS. 2. OBECNIE WŁADZE CENTRALNE DECYDUJĄ O PODZIALE PIENIĘDZY POCHODZĄCYCH Z PODATKÓW. POJAWIAJĄ SIĘ JEDNAK PROPOZYCJE, ABY TO WŁADZE LOKALNE DECYDOWAŁY, NA CO POWINNY BYĆ PRZEZNACZONE PIENIĄDZE Z PODATKÓW. CO PAN(I) MYŚLI NA TEN TEMAT?

Większość respondentów optuje za zwiększeniem kompetencji władz lokalnych w podziale pieniędzy podatników. Taką opinię najczęściej wyrażali pracownicy umysłowi niższego szczebla, prywatni przedsiębiorcy oraz uczniowie i studenci.

Za powierzeniem władzom lokalnym podziału pieniędzy z podatków opowiadają się - co zrozumiałe - głównie osoby przekonane, że rząd marnotrawi budżetowe fundusze. Za takim rozwiązaniem również częściej niż inni optują respondenci sądzący, że korzyści, jakie uzyskują od państwa są mniejsze niż wysokość płaconych przez nich podatków. Można przypuszczać, że w ich opinii władze lokalne lepiej niż centralne dokonają redystrybucji dochodów płynących z podatków.

Za przyznaniem większych niż obecne uprawnień władzom lokalnym najczęściej opowiadali się mieszkańcy regionu środkowozachodniego (85% wskazań), gdzie tradycje samorządowe są najbardziej rozwinięte, a najrzadziej mieszkańcy regionu południowo-zachodniego (69%).

Utrzymanie dotychczasowego sposobu podziału budżetu najbardziej odpowiadałoby osobom bezrobotnym - co piąty respondent bez pracy był takiego zdania. Zapewne wiąże się to z obawą przed utratą lub zmniejszeniem zasiłku, jeśli nie będzie on ustalany centralnie.

Odpowiadając na pytanie otwarte respondenci uzasadniali swoje poglądy na kwestię podziału budżetu i roli władz lokalnych w tym podziale.

Osoby opowiadające się za zwiększeniem kompetencji władz lokalnych najczęściej stwierdzały (68% wskazań), że będą one sensowniej gospodarzyć funduszami podatkowymi niż władze centralne, bowiem lepiej wiedzą, jakie są potrzeby gminy i na co, w pierwszej kolejności, trzeba je przeznaczyć. Najczęściej taki pogląd odnotowano w regionach środkowym i zachodnim.

Blisko 14% ankietowanych uzasadniało swoje stanowisko odwołując się do poczucia sprawiedliwości - podział pieniędzy w terenie, na którym były zbierane, będzie bardziej sprawiedliwy i uniemożliwi centrum przejmowanie części dochodów budżetowych dla siebie. Taką opinię wygłosił co czwarty mieszkaniec regionu środkowozachodniego.

Dla 7% respondentów istotna jest możliwość lepszej kontroli oraz to, że przy podziale budżetu na poziomie lokalnym w większym stopniu skorzystają z niego zwykli ludzie. Blisko 6% stwierdziło, że pieniądze z podatków powinny być wydatkowane tam, skąd wypływają, a nie jak to jest obecnie, gdy lepiej prosperujące, bardziej zaradne i lepiej zarządzane gminy łożą na utrzymanie tych biedniejszych. Ponad 6% ankietowanych uważa, że gminy mają teraz najwięcej potrzeb i im należy się więcej środków.

Osoby opowiadające się za utrzymaniem dotychczasowego sposobu dzielenia funduszy budżetowych najczęściej uzasadniały to zapewnieniem bardziej sprawiedliwego podziału pieniędzy między gminy na terenie całego kraju, co zapobiegnie nadmiernemu zróżnicowaniu dochodów i tworzeniu się Polski "A" i Polski "B" (39% wskazań). Nieco mniejsza liczba

respondentów (26%) uznała, że odbieranie rządowi prawa do podziału budżetu doprowadziłoby do bałaganu kompetencyjnego i w rezultacie osłabiło władzę wykonawczą.

Blisko 23% ankietowanych stwierdziło, że nie ma zaufania do władz lokalnych, źle ocenia pracę samorządów i dlatego woli, by podział pieniędzy napływających z podatków odbywał się według dotychczasowych zasad.

★

★ ★

Dotychczasowy sposób redystrybucji dochodów budżetowych nie jest dla ankietowanych zadowalający. Utrzymuje się przekonanie, że pieniądze podatników nie są wydawane na te dziedziny, na które w opinii społecznej wydawane być powinny. Można zauważyć, że zaufanie do rządu i władz centralnych, które zajmują się dzieleniem wpływów budżetowych, jest niewielkie.

Obywatele pragnęliby obfitego budżetu i bogatego państwa opiekuńczego, ale w żadnym razie nie kosztem zwiększenia obciążeń podatkowych. Najlepiej gdyby wielkie oszczędności poczyniono reformując administrację państwową.

Dużo większym zaufaniem niż rząd i centrum cieszą się władze lokalne. Postuluje się istotne zwiększenie kompetencji władz lokalnych przy podziale pieniędzy płynących z podatków.

Utrzymuje się przekonanie, że pieniądze podatników są marnotrawione. Być może dlatego płacenie podatków jest traktowane raczej jako haracz płacony państwu, a dokładniej płacony władzy, niż sensowny wydatek przeznaczony na finansowanie życia publicznego.

A N E K S

PODZIAŁ NA REGIONY W BADANIACH CBOS

1. Region północny:

09 woj. elbląskie
10 woj. gdańskie
17 woj. koszalińskie
26 woj. olsztyńskie
39 woj. słupskie
41 woj. szczecińskie

2. Region zachodni:

11 woj. gorzowskie
12 woj. jeleniogórskie
20 woj. legnickie
45 woj. wałbrzyskie
47 woj. wrocławskie
49 woj. zielonogórskie

3. Region środkowozachodni:

05 woj. bydgoskie
13 woj. kaliskie
16 woj. konińskie
21 woj. leszczyńskie
29 woj. pilskie
32 woj. poznańskie
44 woj. toruńskie
46 woj. wrocławskie

4. Region środkowy:

01 woj. warszawskie
07 woj. ciechanowskie
24 woj. łódzkie
30 woj. piotrkowskie
31 woj. płockie
34 woj. radomskie
37 woj. sieradzkie
38 woj. skierniewickie

5. Region wschodni:

02 woj. bielsko-podlaskie
03 woj. białostockie
06 woj. chełmskie
22 woj. lubelskie
23 woj. łomżyńskie
28 woj. ostrołęckie
36 woj. siedleckie
40 woj. suwalskie
48 woj. zamojskie

6. Region południowo-wschodni:

15 woj. kieleckie
18 woj. krakowskie
19 woj. krośnieńskie
25 woj. nowosądeckie
33 woj. przemyskie
35 woj. rzeszowskie
42 woj. tarnobrzeskie
43 woj. tarnowskie

7. Region południowo-zachodni:

04 woj. bielskie
08 woj. częstochowskie
14 woj. katowickie
27 woj. opolskie

Tabela 1. Czy uważa Pan(i), że rząd wydaje za dużo, tyle ile należy czy też za mało na:

(%)

	oświatę			Liczba osób	zasiłki dla bezrobotnych			Liczba osób
	za dużo	tyle ile należy	za mało		za dużo	tyle ile należy	za mało	
Ogółem	2	7	91	956	22	22	56	837
Płeć								
Mężczyźni	1	6	93	457	26	24	51	406
Kobiety	3	7	90	499	19	20	61	432
Wiek								
do 24 lat	8	4	88	114	21	25	54	109
25-34	1	10	89	159	24	26	50	135
35-44	1	5	94	226	18	25	57	192
45-54	3	5	92	130	26	18	56	126
55-64	2	8	91	155	27	16	57	126
65 lat i więcej	0	8	91	168	19	21	60	144
Miejsce zamieszkania								
Wieś	3	10	87	362	25	26	50	316
Miasto do 20 tys.	4	8	88	98	23	22	55	93
od 21 do 100 tys.	2	4	94	203	19	18	63	181
101-500 tys.		5	95	146	19	16	64	124
501 tys. i więcej mieszk.	1	3	96	147	21	23	55	124
Region								
Północny	1	7	92	102	22	25	52	89
Zachodni	3	2	95	111	20	21	59	104
Środkowozachodni	4	9	87	152	31	18	51	143
Środkowy	1	5	94	179	22	21	57	146
Wschodni	3	6	92	95	18	22	60	76
Południowo-wschodni	1	11	88	149	16	27	57	131
Południowo-zachodni	2	7	91	168	21	21	57	147
Wykształcenie								
Podstawowe	3	9	88	323	23	16	61	292
Zasadnicze zawodowe	3	9	88	246	20	22	57	223
Średnie	0	4	96	321	20	24	55	268
Wyższe		3	97	66	29	42	29	55
Grupa społ.-zaw. pracujący								
Kadra kier., inteligencja		3	97	50	24	50	25	41
Prac.umysł.niż.szczebła		4	96	112	17	15	68	95
Pracownicy fiz.- umysł.		15	85	52	16	23	62	43
Robotnicy wykwalifikowani	3	5	92	96	23	25	51	88
Robotnicy niewykwalifik.	2	10	88	57	22	17	61	53
Rolnicy	4	7	89	57	44	22	33	48
Prywatni przedsiębiorcy		3	97	34	46	40	14	30
Bierni zawodowo								
Renciści i emeryci	1	8	91	325	23	18	59	278
Uczniowie i studenci		3	97	38	25	31	44	30
Bezrobotni	8	5	87	76	6	13	81	74
Gospodynie domowe i inni	4	11	84	58	14	32	54	57
Dochody na jedną osobę								
Poniżej 500 tys.zł	3	8	89	57	27	20	54	53
500 tys. - 999 tys.	1	8	90	228	18	22	60	216
1000 tys. - 1499 tys.	3	7	91	289	21	18	60	250
1500 tys. - 1999 tys.	3	10	87	142	24	22	54	116
2000 tys. i powyżej	1	3	96	215	24	26	50	186
Ocena własnych war. mater.								
Złe	2	6	92	419	18	15	66	365
Średnie	2	7	91	442	22	28	50	386
Dobre	5	9	86	94	37	22	41	86
Udział w prakt. religijnych								
Kilka razy w tygodniu	3	7	90	56	30	26	45	49
Raz w tygodniu	3	9	88	552	22	23	56	489
Kilka razy w roku	1	4	95	247	23	19	59	216
W ogóle nie uczestniczy		3	97	96	17	25	59	82
Ocena kier.rozw.syt.w kraju								
Dobry kierunek	1	11	88	129	21	33	46	126
Zły kierunek	2	5	92	689	23	18	59	604
Trudno powiedzieć	1	10	89	138	16	32	52	108

Tabela 1. (cd.)

(%)

	obronę narodową - wojsko			Liczba osób	porządek publiczny - policję			Liczba osób
	za dużo	tyle ile należy	za mało		za dużo	tyle ile należy	za mało	
Ogółem	16	36	48	745	9	32	59	848
Płeć								
Mężczyźni	18	33	49	391	10	34	56	435
Kobiety	15	38	47	354	8	31	62	413
Wiek								
do 24 lat	20	32	48	100	6	31	63	105
25-34	12	42	46	125	7	30	62	136
35-44	16	38	47	168	9	34	57	206
45-54	25	31	45	100	15	25	60	115
55-64	9	34	57	123	9	28	63	143
65 lat i więcej	19	36	45	128	5	43	51	142
Miejsce zamieszkania								
Wieś	12	41	47	281	9	39	52	316
Miasto do 20 tys.	23	29	48	78	15	33	52	86
od 21 do 100 tys.	24	28	49	161	10	32	58	177
101-500 tys.	13	33	54	113	6	27	67	131
501 tys. i więcej mieszk.	15	42	42	112	6	23	71	138
Region								
Północny	12	35	54	82	6	33	61	91
Zachodni	14	50	35	84	5	41	54	97
Środkowozachodni	16	42	42	120	6	42	53	133
Środkowy	26	28	46	139	13	33	54	164
Wschodni	13	27	60	78	7	23	70	84
Południowo-wschodni	15	36	49	112	13	23	64	128
Południowo-zachodni	14	33	53	129	8	31	61	151
Wykształcenie								
Podstawowe	18	38	44	255	9	39	53	277
Zasadnicze zawodowe	16	40	45	191	10	34	56	215
Średnie	16	32	51	243	9	28	63	285
Wyższe	14	23	63	57	4	20	76	71
Grupa społ.-zaw. pracujący								
Kadra kier., inteligencja	13	25	61	38	9	22	69	49
Prac. umysł. niż. szczebla	17	31	52	82	6	26	68	95
Pracownicy fiz.- umysł.	30	50	20	46	21	37	42	49
Robotnicy wykwalifikowani	13	42	45	76	4	42	53	81
Robotnicy niewykwalifik.	19	34	47	52	6	35	59	52
Rolnicy	5	35	61	40	2	33	64	49
Prywatni przedsiębiorcy	28	33	40	28	12	21	67	35
Bierni zawodowo								
Renciści i emeryci	16	33	51	249	9	36	56	287
Uczniowie i studenci	14	31	55	34	5	23	72	37
Bezrobotni	10	42	48	58	13	31	55	66
Gospodynie domowe i inni	23	42	35	42	13	28	59	47
Dochody na jedną osobę								
Poniżej 500 tys. zł	14	37	48	38	9	29	62	46
500 tys. - 999 tys.	19	40	42	183	13	35	52	204
1000 tys. - 1499 tys.	23	31	46	224	9	39	53	247
1500 tys. - 1999 tys.	15	42	44	110	8	27	65	126
2000 tys. i powyżej	8	32	60	170	5	26	68	201
Ocena własnych war. mater.								
Złe	17	38	45	329	12	32	56	371
Średnie	17	33	50	340	5	33	61	383
Dobre	12	33	55	76	10	29	62	93
Udział w prakt. religijnych								
Kilka razy w tygodniu	21	28	51	40	9	17	74	49
Raz w tygodniu	13	40	47	422	8	36	56	471
Kilka razy w roku	20	31	49	211	11	31	59	235
W ogóle nie uczestniczy	23	28	50	68	8	24	69	89
Ocena kier.rozww.syt.w kraju								
Dobry kierunek	21	37	43	122	5	33	62	130
Zły kierunek	15	35	50	516	11	31	58	597
Trudno powiedzieć	20	35	45	107	1	39	60	121

Tabela 1. (cd.)

(%)

	ochronę zdrowia			Liczba osób	budownictwo mieszkaniowe			Liczba osób
	za dużo	tyle ile należy	za mało		za dużo	tyle ile należy	za mało	
Ogółem	0	3	97	1001	4	15	82	845
Płeć								
Mężczyźni	0	3	96	476	3	20	76	421
Kobiety		3	97	526	4	9	87	424
Wiek								
do 24 lat		1	99	122	5	12	82	111
25-34		4	96	160	3	9	88	144
35-44		4	96	232	4	16	80	190
45-54	1	3	97	142	2	17	81	122
55-64		5	95	164	3	18	79	138
65 lat i więcej		2	98	177	3	15	82	134
Miejsce zamieszkania								
Wieś	0	4	96	387	4	19	77	301
Miasto do 20 tys.		3	97	103	2	15	83	93
od 21 do 100 tys.		2	98	209	4	9	87	184
101-500 tys.		2	98	151	2	13	85	133
501 tys.i więcej mieszk.		4	96	151	4	15	80	133
Region								
Północny		4	96	106	11	11	78	83
Zachodni		1	99	117		19	81	105
Środkowozachodni		2	98	157	3	19	78	136
Środkowy		3	97	191	4	14	82	169
Wschodni	1	5	94	99	1	10	89	81
Południowo-wschodni		7	93	157	1	16	84	121
Południowo-zachodni		1	99	176	6	14	80	149
Wykształcenie								
Podstawowe		3	97	348	5	14	81	280
Zasadnicze zawodowe		2	98	253	4	16	81	218
Średnie	0	4	96	328	2	13	85	283
Wyższe		2	98	72	5	22	73	63
Grupa społ.-zaw. pracujący								
Kadra kier.,inteligencja		3	97	51	2	11	87	45
Prac.umysł.niż.szczebla		1	99	114		11	89	100
Pracownicy fiz.- umysł.		9	91	52	1	11	87	44
Robotnicy wykwalifikowani	1	3	96	99	6	11	82	92
Robotnicy niewykwalifik.		2	98	56	8	9	83	44
Rolnicy		3	97	62	2	20	77	47
Prywatni przedsiębiorcy			100	40	7	36	57	32
Bierni zawodowo								
Renciści i emeryci		4	96	345	3	15	81	279
Uczniowie i studenci		3	97	37	8	20	72	34
Bezrobotni		3	97	80	4	17	79	72
Gospodynie domowe i inni		4	96	66	5	11	84	56
Dochody na jedną osobę								
Poniżej 500 tys.zł		2	98	60	4	14	83	47
500 tys. - 999 tys.	0	3	96	240	4	16	80	203
1000 tys. - 1499 tys.		4	96	300	3	10	87	259
1500 tys. - 1999 tys.		6	94	150	3	15	82	120
2000 tys. i powyżej		0	100	223	5	20	75	194
Ocena własnych war. mater.								
Złe	0	3	97	437	3	12	85	367
Średnie		4	96	465	4	17	79	391
Dobre		2	98	99	4	18	78	87
Udział w prakt. religijnych								
Kilka razy w tygodniu		3	97	60	2	12	86	42
Raz w tygodniu		4	96	582	2	15	83	491
Kilka razy w roku	0	2	97	256	6	15	79	220
W ogóle nie uczestniczy		1	99	100	5	16	79	87
Ocena kier.rozrw.syt.w kraju								
Dobry kierunek	0	6	94	135	6	21	72	126
Zły kierunek		2	97	715	3	13	83	604
Trudno powiedzieć		4	96	150	2	17	82	116

Tabela 1. (cd.)

(%)

	sądy, prokuraturę - wymiar sprawiedliwości			Liczba osób	emerytury i renty			Liczba osób
	za dużo	tyle ile należy	za mało		za dużo	tyle ile należy	za mało	
Ogółem	30	49	20	611	1	12	87	961
Płeć								
Mężczyźni	33	49	18	324	1	16	83	460
Kobiety	27	50	23	287	1	8	91	501
Wiek								
do 24 lat	20	55	25	69	3	16	81	112
25-34	26	55	19	111	2	7	92	158
35-44	30	50	20	142	2	15	84	212
45-54	37	48	15	96	2	10	88	138
55-64	32	46	23	99	1	13	86	162
65 lat i więcej	34	41	24	91	1	9	91	174
Miejsce zamieszkania								
Wieś	28	57	15	236	3	16	81	368
Miasto do 20 tys.	33	50	17	67		7	93	100
od 21 do 100 tys.	35	45	20	128	1	12	88	201
101-500 tys.	26	44	29	87	2	8	90	144
501 tys.i więcej mieszk.	32	40	28	94		6	94	148
Region								
Północny	19	56	26	65		6	94	102
Zachodni	35	53	12	87	2	8	90	114
Środkowozachodni	27	56	17	108		8	92	156
Środkowy	31	47	22	113	1	17	82	178
Wschodni	26	48	26	54	4	10	86	93
Południowo-wschodni	42	43	16	82	0	12	87	151
Południowo-zachodni	29	43	28	102	3	15	81	167
Wykształcenie								
Podstawowe	34	48	19	200	1	10	89	341
Zasadnicze zawodowe	26	54	21	152	3	10	86	246
Średnie	33	50	17	208	1	12	88	309
Wyższe	19	40	42	51		26	74	65
Grupa społ.-zaw. pracujący								
Kadra kier., inteligencja	29	43	28	31		27	73	49
Prac.umysł.niż.szczębla	38	41	21	73		8	92	109
Pracownicy fiz.- umysł.	39	48	13	35	3	16	81	48
Robotnicy wykwalifikowani	26	58	16	63	2	10	88	101
Robotnicy niewykwalifik.	25	48	27	33	5	20	75	52
Rolnicy	22	76	2	41	7	8	85	56
Prywatni przedsiębiorcy	30	49	21	29		1	99	37
Bierni zawodowo								
Renciści i emeryci	35	43	22	200		11	89	339
Uczniowie i studenci	11	55	34	28		18	82	34
Bezrobotni	21	56	22	47	3	13	84	75
Gospodynie domowe i inni	30	52	18	31	3	5	92	60
Dochody na jedną osobę								
Poniżej 500 tys.zł	28	62	9	39		11	89	60
500 tys. - 999 tys.	29	56	15	153	4	10	86	227
1000 tys. - 1499 tys.	31	51	18	162	1	11	88	292
1500 tys. - 1999 tys.	34	48	18	86	1	11	88	146
2000 tys. i powyżej	31	40	29	154	1	13	86	212
Ocena własnych war. mater.								
Złe	32	53	15	265	2	8	90	425
Średnie	29	47	24	278	1	12	87	443
Dobre	30	44	26	68	2	26	71	93
Udział w prakt. religijnych								
Kilka razy w tygodniu	32	36	32	33	2	13	85	57
Raz w tygodniu	31	51	18	345	2	13	86	561
Kilka razy w roku	30	51	19	179	1	10	88	244
W ogóle nie uczestniczy	26	41	33	51	1	7	93	96
Ocena kier.rozvw.syt.w kraju								
Dobry kierunek	25	46	30	98	2	21	78	129
Zły kierunek	33	49	19	438	1	9	89	691
Trudno powiedzieć	23	59	18	75	1	14	85	141

Tabela 1. (cd.)

(%)

	transport i komunikację			Liczba osób	pomoc społeczną			Liczba osób
	za dużo	tyle ile należy	za mało		za dużo	tyle ile należy	za mało	
Ogółem	5	45	50	687	4	14	82	878
Płeć								
Mężczyźni	7	47	46	370	5	17	78	413
Kobiety	3	43	54	318	3	12	86	465
Wiek								
do 24 lat		42	58	82	2	11	87	105
25-34	8	46	46	115	4	12	84	144
35-44	5	45	50	173	3	16	81	204
45-54	7	49	44	97	4	15	81	131
55-64	5	42	53	120	4	17	79	137
65 lat i więcej	4	48	48	97	5	14	82	153
Miejsce zamieszkania								
Wieś	5	49	46	271	5	19	76	333
Miasto do 20 tys.	8	43	49	73	2	14	84	96
od 21 do 100 tys.	3	35	62	129	2	13	85	187
101-500 tys.	3	45	53	99	2	11	87	132
501 tys.i więcej mieszk.	7	50	43	114	4	7	89	130
Region								
Północny	5	39	55	77	5	16	79	93
Zachodni	7	52	41	84	4	15	81	102
Środkowozachodni	6	46	48	110	3	22	75	143
Środkowy	3	49	48	126	4	13	83	159
Wschodni	6	42	52	72	4	12	84	87
Południowo-wschodni	5	49	45	94	1	9	90	142
Południowo-zachodni	4	39	57	126	4	13	82	153
Wykształcenie								
Podstawowe	3	48	49	221	4	14	82	298
Zasadnicze zawodowe	2	42	57	174	2	16	83	222
Średnie	8	44	48	229	5	13	83	300
Wyższe	11	48	40	64	3	22	74	58
Grupa społ.-zaw. pracujący								
Kadra kier., inteligencja	11	44	44	44	3	16	82	43
Prac.umysł.niż.szczebla	3	45	52	78	1	14	85	104
Pracownicy fiz.- umysł.	12	54	34	41	8	20	72	49
Robotnicy wykwalifikowani	3	36	61	75	2	15	83	87
Robotnicy niewykwalifik.	7	44	48	39	3	21	76	50
Rolnicy	5	48	47	45	4	11	85	58
Prywatni przedsiębiorcy	13	33	54	28	13	35	52	34
Bierni zawodowo								
Renciści i emeryci	5	48	47	217	5	14	81	298
Uczniowie i studenci		50	50	27	4	3	93	30
Bezrobotni	1	48	51	54	1	8	91	75
Gospodynie domowe i inni	2	38	60	39		8	92	51
Dochody na jedną osobę								
Poniżej 500 tys.zł	2	31	67	36	3	17	81	54
500 tys. - 999 tys.	4	48	48	186	2	16	82	219
1000 tys. - 1499 tys.	6	42	52	180	2	14	84	260
1500 tys. - 1999 tys.	4	51	46	101	6	10	84	129
2000 tys. i powyżej	7	45	48	167	5	15	79	194
Ocena własnych war. mater.								
Złe	5	44	52	299	2	14	84	386
Średnie	5	46	48	311	4	15	81	405
Dobre	5	46	49	78	8	12	79	88
Udział w prakt. religijnych								
Kilka razy w tygodniu	7	45	48	39	6	19	76	57
Raz w tygodniu	3	47	50	379	3	14	84	513
Kilka razy w roku	7	41	52	197	4	15	81	228
W ogóle nie uczestniczy	6	46	48	69	6	16	78	78
Ocena kier.rozrw.syt.w kraju								
Dobry kierunek	4	55	41	120	2	25	72	123
Zły kierunek	4	43	53	486	3	12	85	629
Trudno powiedzieć	12	44	45	81	5	17	78	126

Tabela 1. (cd.)

(%)

	walkę z bezrobociem, tworzenie nowych miejsc pracy			Liczba osób	administrację państwową			Liczba osób
	za dużo	tyle ile należy	za mało		za dużo	tyle ile należy	za mało	
Ogółem	2	6	92	927	70	22	8	830
Płeć								
Mężczyźni	2	7	91	453	66	26	7	401
Kobiety	2	4	93	474	74	19	8	428
Wiek								
do 24 lat		2	98	119	67	21	12	91
25-34	3	9	89	155	64	26	10	142
35-44	1	6	93	219	72	21	7	206
45-54	1	4	95	131	76	22	3	113
55-64	3	8	89	153	75	20	5	142
65 lat i więcej	4	5	92	146	65	24	11	131
Miejsce zamieszkania								
Wieś	2	7	92	354	69	24	7	324
Miasto do 20 tys.	3	1	96	96	75	21	4	88
od 21 do 100 tys.	1	5	94	199	69	25	6	176
101-500 tys.	2	5	94	135	69	19	12	115
501 tys.i więcej mieszk.	3	9	88	142	72	18	9	126
Region								
Północny	3	4	93	96	59	38	3	89
Zachodni	3	5	92	113	77	17	6	116
Środkowozachodni	2	4	94	152	75	19	6	135
Środkowy	2	11	88	180	65	24	11	139
Wschodni	2	7	91	88	66	24	9	85
Południowo-wschodni		4	96	143	76	19	5	121
Południowo-zachodni	3	4	93	155	70	19	10	145
Wykształcenie								
Podstawowe	2	5	93	307	73	19	8	263
Zasadnicze zawodowe	3	6	91	240	69	24	7	214
Średnie	2	5	93	312	73	19	8	288
Wyższe	1	8	92	69	54	41	5	66
Grupa społ.-zaw. pracujący								
Kadra kier., inteligencja	1	6	93	50	51	40	10	49
Prac.umysł.niż.szczebla	1	5	94	106	77	17	6	104
Pracownicy fiz.- umysł.			100	49	74	25	1	41
Robotnicy wykwalifikowani	3	10	88	96	68	21	11	84
Robotnicy niewykwalifik.	2	2	96	57	74	20	6	49
Rolnicy	3	13	84	57	64	28	8	56
Prywatni przedsiębiorcy	1	12	87	39	75	24	1	35
Bierni zawodowo								
Renciści i emeryci	3	6	91	302	72	21	8	269
Uczniowie i studenci		3	97	36	58	23	18	32
Bezrobotni	1	3	96	76	77	23		57
Gospodynie domowe i inni	4	1	95	60	68	20	12	53
Dochody na jedną osobę								
Poniżej 500 tys.zł	1	11	88	56	81	16	3	49
500 tys. - 999 tys.	2	5	94	233	72	21	7	205
1000 tys. - 1499 tys.	1	5	94	271	69	22	9	226
1500 tys. - 1999 tys.	2	6	92	128	69	24	7	121
2000 tys. i powyżej	3	6	91	217	67	24	9	208
Ocena własnych war. mater.								
Złe	1	5	94	403	76	18	6	373
Średnie	3	6	91	430	64	26	10	372
Dobre	5	6	90	93	74	22	4	85
Udział w prakt. religijnych								
Kilka razy w tygodniu	13	6	82	52	69	24	7	49
Raz w tygodniu	2	6	93	535	67	25	8	466
Kilka razy w roku	1	5	95	247	75	20	5	231
W ogóle nie uczestniczy	2	8	90	88	75	12	13	80
Ocena kier.rozsw.syt.w kraju								
Dobry kierunek	3	11	85	129	66	31	3	117
Zły kierunek	2	5	93	665	72	19	8	602
Trudno powiedzieć	3	3	94	133	63	30	8	110

Tabela 2. Obecne władze centralne decydują o podziale pieniędzy pochodzących z podatków. Pojawiają się jednak propozycje, aby to władze lokalne decydowały, na co powinny być przeznaczone pieniądze z podatków. Co Pan(i) myśli na ten temat?
 1 - jestem za obecnym systemem centralnego podziału pieniędzy z podatków 2 - jestem za tym, aby znaczna część pieniędzy od podatników była dzielona przez władze lokalne

(%)

	1	2	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	10	76	15	1035
Płeć				
Mężczyźni	11	76	13	492
Kobiety	8	76	16	543
Wiek				
do 24 lat	7	85	8	123
25-34	10	79	11	170
35-44	14	76	10	234
45-54	6	79	15	145
55-64	5	77	17	166
65 lat i więcej	12	64	24	192
Miejsce zamieszkania				
Wieś	10	73	18	400
Miasto do 20 tys.	10	74	15	107
od 21 do 100 tys.	9	83	8	212
101-500 tys.	13	74	13	160
501 tys. i więcej mieszk.	7	77	17	158
Region				
Północny	9	75	16	106
Zachodni	10	81	8	119
Środkowozachodni	7	85	8	161
Środkowy	7	73	21	202
Wschodni	10	81	8	101
Południowo-wschodni	13	71	16	163
Południowo-zachodni	11	69	19	184
Wykształcenie				
Podstawowe	9	70	21	364
Zasadnicze zawodowe	10	77	13	259
Średnie	10	80	9	336
Wyższe	10	78	12	75
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	12	76	11	54
Prac. umysł. niż. szczebla	5	91	3	115
Pracownicy fiz. - umysł.	15	61	23	53
Robotnicy wykwalifikowani	7	77	16	103
Robotnicy niewykwalifik.	16	67	17	61
Rolnicy	4	81	15	64
Prywatni przedsiębiorcy	2	88	10	40
Bierni zawodowo				
Renciści i emeryci	10	70	20	359
Uczniowie i studenci	10	88	2	38
Bezrobotni	20	70	10	81
Gospodynie domowe i inni	6	82	12	67
Dochody na jedną osobę				
Poniżej 500 tys. zł	8	76	16	61
500 tys. - 999 tys.	9	79	11	247
1000 tys. - 1499 tys.	11	74	16	309
1500 tys. - 1999 tys.	10	74	16	157
2000 tys. i powyżej	10	76	14	231
Ocena własnych war. mater.				
Złe	10	75	15	454
Średnie	9	77	15	478
Dobre	11	76	13	103
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	13	71	16	61
Raz w tygodniu	9	75	16	601
Kilka razy w roku	10	78	12	268
W ogóle nie uczestniczy	11	74	15	101
Ocena kier. rozw. syst. w kraju				
Dobry kierunek	15	73	13	143
Zły kierunek	9	77	14	731
Trudno powiedzieć	10	73	17	161

Tabela 3. Jestem za obecnym systemem centralnego podziału pieniędzy z budżetu dlatego, że: 1 - rząd wie najlepiej na co je przeznaczać
2 - taki podział będzie sprawiedliwszy, powinno być dla wszystkich po równo 3 - władze centralne są lepsze, brak zaufania do władz lokalnych
4 - inna odpowiedź, trudno powiedzieć
(%)

	1	2	3	4	Liczba osób
Ogółem	27	38	23	17	98
Płeć					
Mężczyźni	33	40	24	10	52
Kobiety	20	35	22	24	46
Wiek					
do 24 lat	62	31	22	0	9
25-34	24	35	6	35	17
35-44	21	47	19	17	31
45-54	5	33	54	13	8
55-64	51	28	13	8	9
65 lat i więcej	23	41	27	16	22
Miejsce zamieszkania					
Wies	33	33	22	17	38
Miasto do 20 tys.	0	55	16	29	11
od 21 do 100 tys.	33	49	19	9	18
101-500 tys.	32	32	30	8	20
501 tys. i więcej mieszk.	11	29	30	30	10
Region					
Północny	18	26	23	32	10
Zachodni	47	31	8	17	12
Środkowozachodni	0	79	8	14	11
Środkowy	18	18	33	31	13
Wschodni	76	20	13	11	11
Południowo-wschodni	23	26	41	19	22
Południowo-zachodni	18	62	20	0	19
Wysztalcenie					
Podstawowe	34	35	27	8	32
Zasadnicze zawodowe	31	28	12	34	24
Średnie	16	44	30	11	34
Wyższe	31	57	4	21	7
Grupa społ.-zaw. pracujący					
Kadra kier., inteligencja	15	77	0	23	7
Prac.umysł.niż.szczebła	0	29	63	8	6
Pracownicy fiz.- umysł.	7	48	31	15	8
Robotnicy wykwalifikowani	30	39	31	0	7
Robotnicy niewykwalifik.	53	47	4	0	9
Rolnicy	47	25	0	28	2
Prywatni przedsiębiorcy	0	100	0	0	1
Bierni zawodowo					
Renciści i emeryci	29	33	26	16	34
Uczniowie i studenci	84	0	16	0	4
Bezrobotni	17	39	27	25	16
Gospodynie domowe i inni	23	13	0	64	4
Dochody na jedną osobę					
Poniżej 500 tys.zł	21	29	20	30	5
500 tys. - 999 tys.	28	55	8	9	22
1000 tys. - 1499 tys.	34	21	21	28	32
1500 tys. - 1999 tys.	31	41	34	7	16
2000 tys. i powyżej	15	47	30	12	22
Ocena własnych war. mater.					
Złe	26	33	24	17	44
Średnie	26	44	19	17	42
Dobre	32	34	33	13	12
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	22	68	5	5	7
Raz w tygodniu	22	36	25	22	52
Kilka razy w roku	27	38	21	16	27
W ogóle nie uczestniczy	51	31	27	0	11
Ocena kier.rozw.syt.w kraju					
Dobry kierunek	22	27	29	22	21
Zły kierunek	27	41	21	18	61
Trudno powiedzieć	34	40	25	4	16

Tabela 4. Jestem za tym, aby znaczna część pieniędzy od podatników była dzielona przez władze lokalne dlatego, że: 1 - władze lokalne lepiej wiedzą na co je wydać 2 - tak będzie sprawiedliwiej 3 - pieniądze powinny być wydawane tam, gdzie je wpłacono 4 - zwykli ludzie będą mieli lepszą możliwość kontroli wydatków 5 - w gminach jest wiele konkretnych potrzeb 6 - inna odpowiedź, trudno powiedzieć

(%)

	1	2	3	4	5	6	Liczba osób
Ogółem	69	14	7	7	6	6	777
Płeć							
Mężczyźni	68	12	9	9	5	5	368
Kobiety	70	16	5	6	7	7	410
Wiek							
do 24 lat	76	18	7	5	4	7	103
25-34	76	7	5	9	3	6	133
35-44	63	14	8	8	8	9	178
45-54	60	20	10	9	6	5	114
55-64	65	17	7	8	8	5	126
65 lat i więcej	76	9	2	4	8	4	121
Miejsce zamieszkania							
Wieś	72	14	4	7	7	4	285
Miasto do 20 tys.	60	9	13	15	3	7	79
od 21 do 100 tys.	70	16	8	3	5	5	176
101-500 tys.	64	17	9	8	5	9	116
501 tys. i więcej mieszk.	73	11	7	7	8	8	121
Region							
Północny	76	18	8	1	1	5	79
Zachodni	65	15	3	7	10	3	97
Środkowozachodni	70	23	13	7	5	6	137
Środkowy	76	9	1	7	3	8	143
Wschodni	75	12	4	12	1	5	82
Południowo-wschodni	70	4	6	9	9	9	114
Południowo-zachodni	54	17	11	7	12	5	125
Wykształcenie							
Podstawowe	70	14	4	7	8	3	254
Zasadnicze zawodowe	62	15	13	9	6	8	197
Średnie	71	14	5	7	5	9	267
Wyższe	78	11	4	4	8	0	59
Grupa społ.-zaw. pracujący							
Kadra kier., inteligencja	80	6	8	7	0	5	41
Prac. umysł. niż. szczebla	68	17	8	7	3	8	105
Pracownicy fiz. - umysł.	60	16	11	2	15	1	32
Robotnicy wykwalifikowani	72	15	8	6	4	3	80
Robotnicy niewykwalifik.	58	17	10	5	8	12	41
Rolnicy	72	7	7	10	6	4	49
Prywatni przedsiębiorcy	50	18	13	18	6	11	35
Bierni zawodowo							
Renciści i emeryci	70	13	5	7	8	5	250
Uczniowie i studenci	94	3	0	5	0	6	32
Bezrobotni	62	21	4	7	6	6	57
Gospodynie domowe i inni	67	17	7	6	9	8	54
Dochody na jedną osobę							
Poniżej 500 tys. zł	64	23	1	10	6	4	46
500 tys. - 999 tys.	75	13	5	7	3	7	196
1000 tys. - 1499 tys.	74	11	7	8	5	6	223
1500 tys. - 1999 tys.	61	8	9	7	12	10	114
2000 tys. i powyżej	63	21	8	7	7	4	176
Ocena własnych war. mater.							
Złe	69	13	6	8	6	7	340
Średnie	71	14	6	7	7	5	359
Dobre	59	16	16	4	4	7	78
Udział w prakt. religijnych							
Kilka razy w tygodniu	59	10	8	18	12	1	43
Raz w tygodniu	72	14	5	7	6	7	447
Kilka razy w roku	62	17	11	6	7	4	208
W ogóle nie uczestniczy	72	8	8	4	6	11	74
Ocena kier. roz. syt. w kraju							
Dobry kierunek	70	9	10	7	9	6	101
Zły kierunek	68	15	7	7	5	7	559
Trudno powiedzieć	74	14	6	6	8	4	118